

BASAT'IN TEPEGÖZ'Ü YENMESİ

Yine günlerden Oğuz'un bir yerde konakladığı çadırları kurduğu günlerden biriydi. Her zamanki gibi Oğuz beyleri bir aradaydı. Gece olduğunda uyumaya çekildiler. O sırada hain düşman Oğuz'un üstüne saldırdı. Apar topar oradan uzaklaşmaya başladılar. O karmaşa içinde kimsecikler Aruz Koca'nın oğlunun oracıkta düşüp kaldığını fark etmedi. Yeni yurtlarına vardıklarında fark ettiler ama iş işten geçmişti.

Oğuz beyleri yeni yurtlarında yaşayadursun, biz haberi oğlancıktan verelim. Bizim oğlan, ailesi uzaklaştıktan sonra bir süre oracıkta kalakaldı ama az sonra bir aslan ailesi, onu buldu ve yuvalarına götürüp kendi çocuklarıymış gibi besleyip büyötmeye başladı. Bir süre sonra Oğuz beyleri terk ettikleri topraklara geri geldiler. Çadırlarını kurdular ve yaşamaya başladılar. Günlerden bir gün Aruz Koca'nın at çobanı nefes nefese beyin yanına geldi.

– Beyim, beyim!.. İlerideki ormanda aslanların arasında bir insan yavrusu vardır. Aslanlar gibi dört ayağı üstünde yürür, yalpalar, naralar atar.

Aruz Koca sevindi. İçine bir umut düştü. “Kim bilir, bu belki de benim daha önce kaybolan oğlancığımıdır.” dedi. Beyler atlarına atlayıp hemen yola düştüler. Aslanların yuvasına gidip oğlancığı alıp eve getirdiler. Aruz Koca çok mutlu oldu, sofrayı kurdu. Yediler, içtiler ama bizim oğlan aslanlara alışık. Ne yapsın? Duramadı, geri döndü. Aruz, adamlarıyla yeniden aslan yuvasına gitti. Oğlanı tekrar alıp eve getirdiler. Baktılar olacak gibi değil, hemen Dede Korkut'u çağırdılar. Dede Korkut gelerek bizim oğlanla konuştu:

– Ey oğul! Sen insansın, aslan değilsin, aslanlarla arkadaşlık etme. Bak, sen de diğer arkadaşların, diğer yiğitler gibi at bin, ok at. Onlarla arkadaşlık et. Ağabeyinin adı Kıyan Selçuk'tur, senin de adın Basat olsun. Adını ben verdim, yaşını Allah versin, dedi ve uzaklaştı.

Günler geçti, yine Oğuz'un yaylaya göç vakti geldi. Çadırları topladılar, Atları yüklediler ve yola düştüler. Önlerinde Aruz Koca'nın çobanı Konur Koca Sarı Çoban gidiyordu. Sarı Çoban gide gide Uzun Pınar denen bir pınara vardı. Sarı Çoban oraya gittiğinde peri kızlarının pınar başında oynadığını gördü. Yanlarına gitti, içlerinden birini yakalayıp kaçırdı. Peri kızı zor bela Sarı Çoban'ın elinden kaçmayı başardı ama giderken de ona “Sarı Çoban, sen Oğuz'un başına büyük bir bela açtın.” dedi. Sarı Çoban, kızın sözlerinden biraz ürktü ama yapabileceğı bir şey yoktu.

Aradan tam bir yıl geçti. Yine Oğuz'un yayla vakti gelmişti. Yaylaya doğru yola koyuldular. Her zamanki gibi Sarı Çoban önden gidiyordu. Yaylaya ulaştığında peri kızının yanında üzeri yumurtaya benzeyen bir zarla kaplı tuhaf bir yaratık gördü. Yanlarına yaklaştı.

Peri kızını, yaratığı Sarı Çoban'ın önüne doğru iterek "Sarı Çoban sana söylemişim, alın size bir baş belası. Tüm Oğuz iline bu bela yeter." dedi. Sonra da kuş olup oradan uzaklaştı.

Sarı Çoban, yaratığa yaklaşip ona dokundu; o dokundukça yaratık büyüyordu. Bizim Sarı Çoban oradan tabana kuvvet uzaklaştı. Az sonra Bayındır Han ve yiğitleri yaylaya ulaştı. Onlar da merak edip yaratığa dokundular. Garip yaratık onlar dokundukça büyümeye devam ediyordu. En sonunda içinden bedeni insana benzeyen ama kafasının üzerinde tek gözü olan bir canavar çıktı. Beyler ona alnının ortasında tek bir gözü olduğu için Tepegöz adını verdiler.

Aruz Koca, Tepegöz'e bakıp oğlu Basat'la birlikte büyütme üzere canavarı Bayındır Han'dan izin istedi. Bayındır Han da kabul etti. Aruz Koca yaratığı eve götürdü, oğlu Basat'la birlikte büyütme başladı. Günler günleri kovalarken bizim Tepegöz de Aruz'un oğlu Basat da büyüdü. Büyüdüler büyümesine de büyüdükçe Tepegöz diğer çocukların kulaklarını, kollarını, bacaklarını ısırıp onları yemeye çalıştı. O kadar ki artık tutulamaz, söz geçirilemez oldu. Ee, beyler de sonunda dayanamayip Tepegöz'ü Aruz Koca'ya şikâyet ettiler. Aruz Koca da olanlara çok sinirlendi ve Tepegöz'ü evinden kovdu. Tepegöz de gidip dağlarda bir mağaraya yerleşti.

Tepegöz'ün peri annesi olanları uzaktan izliyordu. Oğlu mağaraya girdiğinde yanına gelip hemen parmağına sihirli bir yüzük geçirdi. Bu yüzüğün sihriyle Tepegöz'ün derisine ok batmayacak, tenini kılıç kesmeyecekti. O günden sonra Tepegöz, Oğuz'a düşman oldu. Yol kesip baş aldı. Onu öldürmek için nice yiğitler, nice erler telef oldu gitti ama hiçbiri onunla mücadelede başarılı olamadı. Oğuz ili yiğitlerin ardından kan ağladı. Ne yapsın Oğuz beyleri? Son çare Dede Korkut'u çağırdılar. Dede Korkut onları dinledi. Sonra da Tepegöz'ün yaşadığı mağaraya doğru yollandı. Mağaraya varınca Tepegöz'e seslendi. Ona Oğuz'a daha fazla zarar vermemesini söyledi. Oturdular pazarlığa. Tepegöz önce kendisine günde altmış adam vermelerini istedi. Dede Korkut onu beş yüz koyun ve yemeklerini pişirsin diye iki adama razı etti. Tepegöz'ün isteklerini Oğuz iline ilettiler. O günden sonra Oğuz beyleri her gün Tepegöz'e beş yüz koyun ve iki adam verdiler. Bu durum bir süre böyle devam etti. Etti etmesine de Oğuz için hayvanları pek değerliydi. Çoluğun çocuğun rızkını daha fazla Tepegöz'e vermek istemiyorlardı. Üstelik her evden her gün bir oğulun Tepegöz'e kurban gitmesi de artık herkesin korkulu rüyasına dönüşmüştü.

Tüm bunlar olup biterken Basat uzak illerde savaştıydı. Yurduna döndüğünde saçlarını yolarak ağlayıp feryat eden acı içinde bir kadın karşısına çıktı. Kadın tüm olan biteni Basat'a anlattı. Basat olanları öğrenince kan beynine sıçradı. Beylerle görüşüp tez vakitte Tepegöz'ün karşısına çıkacağını söyledi. Babası ona engel olmaya çalıştı ama Basat'ı durdurmak imkânsızdı.

Basat atına atladığı gibi Tepegöz'ün yanına vardı. Tepegöz'ün mağarası Salahana Kayası'ndaydı. Basat yanına gittiğinde Tepegöz sırtını güneşe vermiş yatmaktaydı. Basat hemen sadağından bir ok alıp yayına taktı, gerdi ve oku Tepegöz'ün sırtına attı fakat o da ne? Ok Tepegöz'ü öldürmek şöyle dursun, onun vücuduna saplanmıyordu bile. Basat defalarca ok attı ama hepsi ilk okla aynı kaderi paylaştı hatta Tepegöz, atılan okları sinek zannetti ve yanındaki hizmetçilere dönüp sinekleri kovmalarını söyledi. Basat inatla ok atmaya devam etti. Sonunda Tepegöz Basat'ı fark etti. Bir çırpıda Basat'ı alıp çizmesinin içine atıverdi. Adamlarına da akşama Basat'ı kendisi için leziz bir yemeğe dönüştürmelerini söyledi. Sonra da mağarasının içinde derin bir uykuya daldı.

Tepegöz uyuyunca Basat, belindeki bıçakla Tepegöz'ün çizmesini kesip içinden çıktı. Koyunlardan birini kesip derisinin içine saklandı ama Tepegöz Basat'ın hilesini anladı. Bu arada Basat, hizmetçilere Tepegöz'den nasıl kurtulabileceğini sordu. Onlar da Basat'a Tepegöz'ün yalnızca gözünden vurulabileceğini söylediler. Basat hemen kızgın bir şiş alıp Tepegöz'ün gözüne sapladı. Tepegöz açılar içinde kıvrandı ve gözleri görmez oldu. Basat derhâl mağaranın içindeki koyunların arasına saklandı. Basat'ın hâlâ mağarada olduğunu anlayan ve acıyla kıvranan Tepegöz, önce mağaranın içinde Basat'ı aramaya başladı; ardından koca gövdesiyle mağaranın kapısını kapattı. Ayaklarının birini bir duvara, diğerini öbür duvara dayadı. Basat için kaçış imkânı neredeyse kalmadı. Tepegöz, Basat'ı hemen yenemeyeceğini fark edince onu yüzükle kandırmayı denedi. Basat yüzüğü alıp parmağına geçirdi ama Tepegöz onu yine yakalayamadı. Bunun üzerine Tepegöz hemen başka bir hile düşündü. Basat'a kümbetin içinde bir hazine olduğunu ve onu alabileceğini söyledi. Basat çil çil altın ve gümüşlerle dolu kümbetin içinde girince bir anda kendinden geçti. Bunu fırsat bilen Tepegöz derhâl kümbetin kapısını kapattı. O anda Basat tüm kalbiyle Allah'a dua etti. Birdenbire kümbet yedi yerden yarıldı ve kapılar açıldı. Basat o kapılardan birinden rahatça dışarı çıktı.

Tepegöz Basat'ı alt etmeye kararlıydı. Bir hile daha düşündü. Basat'a onu yenemeyeceğini anladığını ama gitmeden kendisini öldürmesini istedi. Bunu da mağarada bulunan kınlı ve kınsız iki kılıçtan kınsız olanıyla başını keserek yapabileceğini söyledi. Basat hemen gidip mağarada sürekli bir aşağı bir yukarı hareket eden kınsız kılıcın yanına yaklaştı. "Bu işte bir bit yeniği var." diye düşündü. O nedenle de tedbiri elden bırakmadı. Birkaç denemeden sonra kılıcı sağ salim almayı başardı. Tekrar Tepegöz'ün yanına geldi. Tepegöz onun hâlâ hayatta olduğuna şaşırıldı. Basat'a kardeş olduklarını söyleyip ondan af diledi ama Basat, Oğuz iline bunca zarar veren Tepegöz'ü affetmeyip boynunu vurdu. Mağaradaki iki hizmetçiyi de Oğuz iline müjde versinler diye önden yolladı.

Hizmetçiler gidip müjdeyi verdiler. Aruz Koca bu güzel habere çok sevindi ve hemen Dede Korkut'u çağırdı. Dedem Korkut gelip dua etti. Oğuz'a ve Oğuz'u bu deritten kurtaran Basat'a övgüler düzdü.